

תפ (מרכז) 4577-07-24 - רשות התחרות נ' ירון פרץ

ת"פ (מרכז) 4577-07-24 - רשות התחרות נ' ירון פרץ ואח' מחוזי מרכז

ת"פ (מרכז) 4577-07-24

רשות התחרות

נגד

1. ירון פרץ

2. עירן פרץ

3. מטיילי ירון בר בע"מ

4. פרץ טורס 2012 בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד אשר אוחיון

5. אליעזר תל פז

6. ש.ט.ס. ישראל טרוול סרוויס בע"מ

7. יגאל ירקוני

8. ש.ט.ס. תעבורה בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד ניב זקלר, עו"ד עופר ארגוב, עו"ד ליטל גמניאל ועו"ד שחר גליל

9. אודי שאשא

10. מסיעי אריה שאשא בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד ציון אמיר, עו"ד ינון סרטל, ועו"ד ניר לזר

11. שי יהושע מנדל וירניק

12. מ.ש. שרותי הסעה ולוגיסטיקה בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד אורי פורת

13. אייל אהפל

14. אורן אהפל

15. הסעות אלעד לעד בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד שגיא בלומנפלד

16. גדי מחלב

17. מחלב גדי שירות הסעות בע"מ

18. נכונית בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד ירון קוסטליץ, עו"ד שמחה אלבכרי, ועו"ד גאיה פלג

19. יצחק סיטון

20. הסעות מוני סיטון בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד ניב זקלר, עו"ד עופר ארגוב, עו"ד ליטל גמניאל ועו"ד שחר גליל
21. יניב חנניה מור יוסף
22. אלתי הסעים בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד בעז בן צור, עו"ד כרמל בן צור ועו"ד שי בן דיין
23. יצחק ריעני
24. יהב הסעות וטיולים בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד גד זילברשלג ועו"ד אורי בן אשר
25. אשר אוקנין
26. המוביל הדרומי צביקה (1990) בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד אורי שפיגל, עו"ד גולן קנטי ועו"ד דב ניימן
בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
[24.10.2025]
כבוד השופטת אפרת פינק
החלטה
מבוא

1. נגד 13 נאשמים ו-13 חברות, הוגש כתב האישום שבנדון המייחס להם, במסגרת 28 אישומים, ביצוען של עבירות הסדר כובל, קבלת דבר במרמה, הפרת חובת דיווח והלבנת הון, כל אחד כפי חלקו. בתמצית, מיוחסת לנאשמים מעורבות בפרשה רחבת היקף של תיאום מכרזים ובקשות להצעות מחיר לשירותי היסעים או ביצוע הובלות עבור רשויות מקומיות, בתי חולים ציבוריים וחברת החשמל, החל משנת 2016 ועד שנת 2018.

2. כתב האישום הוא תוצר של חקירה נרחבת ומורכבת שהתנהלה, בשלב ראשון, נגד כ-100 חשודים בחשד לתיאום 160 מכרזים בתחום ההסעות. במהלך החקירה, ומפאת היקף המעורבים, החליטה התביעה למקד את החקירה, לפי ארבעה קריטריונים, המשקפים, לעמדתה, עבירות שפגיעתן בתחרות היא הגדולה ביותר ושנסיבותיהן חמורות, לרבות: קיום הסדר כובל שהשתכלל ויצא על הפועל; ביצועה של עבירת מרמה בדרך של קבלת כספים כתוצאה מתיאום המכרז; המכרז הוא בהיקף צפוי של למעלה מ-4,000,000 ₪; והמכרז שתואם הוא של גוף ציבורי.

בהמשך לכך מצאה התביעה ראיות לכאורה להגשת כתב אישום נגד 50 מעורבים מלבד החברות המעורבות. לאחר סיום החקירה, וקודם לשימועים, החליטה התביעה לבצע מיקוד נוסף ולהגיש כתב אישום אך נגד החשודים שמעורבותם היא המשמעותית ביותר, לפי שני פרמטרים המשקפים, לעמדת התביעה, את חלקו של כל חשוד, חומרת מעשיו וחומרת הפגיעה בתחרות: האחד, מספר העבירות מכל סוג - הסדר כובל, מרמה והלבנת הון - המיוחסות לכל חשוד; והשני, היקף הכספים שהתקבלו כתוצאה מהעבירות. כל חשוד קיבל "ציון עברייני" על בסיס פרמטרים אלו, תוך השוואה בין כלל החשודים. בסופו של דבר הוחלט להגיש כתב אישום נגד 17 החשודים שקיבלו את הציון הגבוה ביותר, משמע - חלקם היחסי מבין החשודים הוא הגדול ביותר, לעמדת התביעה. שניים מתוכם חתמו על הסכמי עדי מדינה, ונגד שניים נוספים הוגש כתב אישום נפרד. הליך זה מתנהל, כאמור, נגד 13 נאשמים ועוד 13 חברות נאשמות. 3. כאן המקום להעיר, כי כתב האישום הוגש, תחילה, בבית המשפט המחוזי בירושלים (ת"פ 68255-02-24).

בהמשך, משכה התביעה את כתב האישום שהוגש בירושלים והוא בוטל, ובקשה לבטל את החלטת הביטול נדחתה (החלטות מיום 2.7.24 ומיום 16.7.24). התביעה הגישה את כתב האישום שבנדון בשנית בבית המשפט המחוזי מרכז. 4. הנאשמים, או מי מהם, טענו שיש להורות על ביטול כתב האישום, וזאת מחמת שורה ארוכה של טענות מקדמיות, לרבות טענות שעניינן הגנה מן הצדק ואכיפה בררנית, טענות בדבר פגמים בכתב האישום ובייחוס עבירות וטענות בדבר סיכון כפול בהגשת כתב האישום בשנית.

5. בגדר טענותיהם המקדמיות העלו הנאשמים, או מי מהם, את הטענות הבאות, שיפורטו בהמשך בהרחבה: הגשת כתב האישום נגד חלק מהמעורבים בפרשה בלבד, מהווה אכיפה בררנית אסורה, ובשל כך יש להורות על ביטול. בהקשר זה הדגישו כי התביעה בחרה קריטריונים שגויים, המשקל שניתן לכל אחד מהם שגוי, וגם חישוב הציון העברייני בוצע באופן פגום ומפלה;

חלק מהעבירות בוצעו בעת שהיו רשויות האכיפה מודעות לכך, ואלו אפשרו את ביצוען;

בשל נסיבותיו האישיות של נאשם 11 ומצבו הבריאותי והנפשי של בנו, לא היה מקום להגיש נגדו כתב אישום. כל זאת, לצד העיוות שבהכללתו בכתב האישום, כתוצאה מייחוס עבירת הלבנת הון, למרות שאינו בעל השליטה בחברה, ומתן משקל יתר לעבירה זו;

תחילה העלו הנאשמים גם טענה להגנה מן הצדק הנובעת מהגשת כתב אישום באיחור בשל הימשכות החקירה וללא אישור היועצת המשפטית לממשלה. משהתקבל האישור בדיעבד, חלק מהנאשמים זנחו טענה זו, וחלקם טענו כי אין לקבל אישור שניתן בדיעבד.

6. עוד טענו הנאשמים, או מי מהם, כי נפלו פגמים בכתב האישום או בייחוס עבירות לנאשמים, לרבות הטענות הבאות:

לא ניתן לייחס לנאשמים, הן עבירה של היותם צד להסדר כובל והן עבירה של הפרת חובת פיקוח, שכן בעת ביצוע העבירות, הפרת חובת הפיקוח לא היתה עבירה עצמאית. לחלופין, ביחס לנאשמים 5 ו-7, לא הופרה חובת הפיקוח משום שהעבירות בוצעו על ידם, ולא על ידי עובדים אחרים בחברות;

אין מקום לייחס עבירת מרמה כלפי הרשויות, כשנטען שזו בוצעה לאחר הפיכת החקירה לגלויה;

חלק מהפעולות המיוחסות לחלק מהנאשמים אינן מהוות עבירה. כך למשל נטען, כי לפי המיוחס, נאשם 9 תיווך לעבירת הסדר כובל, ומכאן שלא ביצע עבירת צד להסדר;

חלק מהסכומים המיוחסים באישום ה-28 נמוכים מהיקף העבירה הנדרש לצורך ייחוס עבירה של הלבנת הון;

חלק מהאישומים מנוסחים באופן כללי, וללא פירוט מספק, באופן הפוגע ביכולתם של הנאשמים להתגונן;

החלק הכללי מנוסח באופן מפורט מדי, לרבות עובדות שאינן רלוונטיות, ושיש בהן כדי לפגוע בנאשמים ובהגנתם.

7. כן הוסיפו הנאשמים, או מי מהם, כי לא ניתן היה להגיש את כתב האישום בבית המשפט המחוזי מרכז, לאחר שבוטל כתב האישום שהוגש בבית המשפט המחוזי בירושלים, וכן שמדובר בסיכון כפול. דיון והכרעה

הגנה מן הצדק - אכיפה בררנית

טענות הצדדים ביחס לטענה להגנה מן הצדק

8. ראשית, תידון טענתם של כלל הנאשמים, כי התביעה נקטה אכיפה בררנית בהחלטתה להגיש כתב אישום נגדם, בעוד שלא הגישה כתב אישום נגד מעורבים נוספים - חברות הסעות אחרות ובעליהן - שנחקרו בפרשה ונמצאו ראיות נגדם. עוד טענו חלק מהנאשמים, כי גם נקטה אכיפה בררנית ביחס לנאשמים בפרשות דומות אחרות בהן היו מעורבים רבים, ושהוגש בהן כתב אישום נגד כל המעורבים ולא נגד חלקם בלבד. מכאן טענו כי קמה להם טענה להגנה מן הצדק, שכן המשך ניהול ההליך נגדם עומד בסתירה לעקרונות צדק והגינות. לחלופין, טענו הנאשמים השונים, כי יש לבטל את האישומים נגדם.

9. באי כוח חלק מהנאשמים גם טענו כי בחלק מהאישומים לא הוגש כתב אישום דווקא נגד המעורבים המרכזיים, שהובילו את תיאום המחירים ואף קיבלו תמורה, בעוד שהוגש כתב אישום נגד מעורבים שחלקם היה קטן יותר ובחלק מהמקרים אף לא זכו במכרזים. המדובר, לטענתם, בפגיעה כלכלית קשה ובהפליית הנאשמים. בהקשר זה הדגישו את הפגיעה הכלכלית הנגרמת בשל החובה המוטלת עליהם לחשוף עתה בכל הצעה למכרז, את קיומו של כתב האישום, בעוד שאותם מעורבים אחרים אינם נדרשים לעשות כן.

10. עוד טענו מרבית הנאשמים, כי הקריטריונים בהם בחרה התביעה לצורך מיקוד החקירה ומיקוד האכיפה בשלב הגשת כתב האישום, גרמו לעיוות דין שכן הם אינם משקפים בהכרח את חומרת העבירה.

כן הוסיפו בהקשר זה, כי החלטת התביעה בדבר הנאשמים שיוגש נגדם כתב אישום התבססה על שני פרמטרים, שאינם משקפים אמת מידה משפטית, אינם מעוגנים, ואינם רלוונטיים ליסודות עבירת ההסדר הכובל או עבירת המרמה. לטענתם, לנאשמים המעורבים באירועים רבים, יוחסו עבירות גם במקרים בהם לא נטלו חלק מהותי. לעמדתם, מדובר בכשל יסודי בהפעלת סמכות האכיפה, שכן שני צדדים להסדר כובל זכו ליחס שונה ללא הצדקה. לטענתם, היה מקום לשקול קריטריונים רלוונטיים נוספים, כאשר נאשמים שונים העלו קריטריונים שונים, ובכללם - הנזק שנגרם או צפוי להיגרם לציבור, שיטתיות התיאום, אינטנסיביות התיאום, ריבוי התיאומים, מספר הזכויות בשל תיאום, מספר ההסדרים, השפעה על תחרות עתידית בשוק, עומק המעורבות וריבוי מעורבים, וכן פרמטרים נוספים כמו מעמד המעורב בענף, פרק הזמן של ביצוע העבירה, נסיבות אישיות, ועוד.

11. כן טענו חלק מהנאשמים, כי בשלב מיקוד האכיפה, הביאה שיטת הדירוג למתן משקל נמוך ביותר לעבירת ההסדר הכובל, לאחר מכן לעבירת המרמה, ואת המשקל הגבוה ביותר לעבירת הלבנת ההון, וזאת בשל השקלול הפנימי של מספר העבירות מכל סוג שביצע כל נאשם ולא ביחס למספר העבירות הכולל. כן טענו, כי בשל שיטת השקלול שנבחרה, ניתן משקל יתר לעבירת המרמה, שנלקחה בחשבון הן בבחינת מספר העבירות, הן בבחינת עבירת הלבנת ההון הנלווית, והן בבחינת הסכום שהתקבל במרמה, וכי היה מקום לקבוע מדד המבוסס אך על עבירות ההסדר הכובל וסכום ההכנסות. נטען גם, כי בתיקים אחרים בהם נדונו סכומים בהיקפים דומים, כלל לא יוחסה לנאשמים עבירה של הלבנת הון.

בהקשר זה הוסיפו, כי מתן משקל זהה לכל אחד מסוגי העבירות במסגרת קביעת הציון העברייני, מייצר עיוות ולא מצביע בפועל, על חומרת העבירה. כך למשל, קיומה של עבירת מרמה בצד עבירת הסדר כובל, אינה מלמדת על חומרת ההסדר הכובל, ומכאן שלא היה מקום ליתן משקל שווה לעבירת המרמה ולעבירת ההסדר הכובל בקביעת הציון העברייני. כמו כן, עבירת המרמה מוסיפה חומרה אך לנאשם שניגש למכרז לפי התיאום, בעוד שמעשיו של מי שלא ניגש למכרז במסגרת התיאום חמורים באותה מידה. ייחוס חומרה לפי היקף המרמה גם מעוות את הציון העברייני משום שניתן משקל לכלל ההכנסות כתוצאה מהעבירה, הגם שבעבירות הסדר כובל הנזק מחושב לפי הפער בין המחיר המתואם ובין מחיר השוק. גם בשל הדמיון ביסוד העובדתי של כל העבירות המיוחסות, סכימת ציון המבוסס על כלל העבירות מייצר משקל יתר לעבירות של מרמה והלבנת הון. כן טענו, כי ראוי היה לבחון את דומיננטיות המעורבות בכל מרכז בנפרד, ולא בכתב האישום בכללותו.

עוד טענו הנאשמים, כי לא הובהרה הבחירה בנקודת החיתוך בין 17 הנאשמים שהוחלט להגיש נגדם כתב אישום ובין אלו שלא הוגש בעניינם, לא פורט חישוב ה"ציון העברייני" של כל מעורב, והדירוג שבוצע הוא שרירותי, בעוד שניתן היה לקבוע קו חיתוך גם במקומות אחרים.

12. התביעה טענה, לעומת זאת, כי העמדת כלל המעורבים לדין היתה מכבידה על מערכת המשפט, מאריכה את משך ניהול ההליך ומפחיתה מהעניין הציבורי בקיומו. לטענתה, המשאבים המוגבלים של רשויות האכיפה הן טעם לגיטימי להעמדה לדין של חלק מהמעורבים בלבד. במהלך החקירה התגלו חשדות לתיאום כ-160 מכרזים על ידי כ-100 חשודים, ובנסיבות אלו החקירה היתה עלולה להימשך שנים רבות ולהשבית את פעולותיה האחרות של רשות התחרות. לפיכך, החקירה מוקדה לפי מספר קריטריונים: ההסדר הכובל השתכלל ויצא אל הפועל; עבירת מרמה השתכללה ונשאה פירות כתוצאה מכך; תואם מכרז בהיקף צפוי של 4,000,000 ₪ לפחות; ותואם מכרז של גוף ציבורי. נבחרו פרמטרים אובייקטיביים שניתן לבררם בשלב מוקדם של החקירה ובמאפיינים המלמדים על חומרת העבירות.

עוד הוסיפה, כי לאחר שהתברר כי ישנן די ראיות נגד כ-50 מעורבים (שאינם חברות), ועל מנת למנוע הכבדה והארכת משך ההליך, הוחלט למקד את האכיפה גם בשלב ההעמדה לדין, ולהעמיד לדין את המעורבים שמעורבותם היא הגבוהה ביותר, על בסיס שני פרמטרים: מספר העבירות שביצע כל חשוד, והיקף הכספים שהתקבלו כתוצאה מכך. נסיבות אלו משקפות את חומרת המעשים ואת חומרת הפגיעה בתחרות, והם ברורים ומדידים. כל החשודים דורגו בהתאם לציונים שקיבלו בכל פרמטר, בהשוואה למעורבים אחרים, ובסופו של דבר הוגש כתב האישום נגד 17 הנאשמים וחברות נוספות, שמעורבותם היתה הגדולה ביותר בהתאם למדדים. לטענתה, הבחירה ב-17 נאשמים דווקא נבעה מהפער בין החשוד המדורג 17 בין החשוד שדורג 18, שלא הוגש נגדו כתב אישום. עוד הדגישה, כי המדדים משקפים את חומרת המעשים ומידת המעורבות בפרשה כולה. לטענתה, גם אם ניתן היה לבצע את ההבחנה בדרך אחרת, אין בכך כדי להקים טענה לאכיפה בררנית.

13. כן טענה, כי הקריטריון של מעורבות מינורית או דומיננטית בעבירות אינו מתאים לפרשייה רחבת היקף, והוא עשוי להיות שנוי במחלוקת. לטענתה, מדובר בשאלה ראייתית, שכן מידת המעורבות תלויה בהכרעה בשאלה אם יש לראות במספר תיאומים הסדר יחיד או מספר הסדרים. כן טענה, כי חישוב הציון לפי מספר התיאומים, לעומת מספר המכרזים המתואמים, היה גורר מתן ציון גבוה במיוחד למעורב שהשתתף במספר פגישות תיאום, לעומת מי שהשתתף בפגישת תיאום אחת עם מספר מעורבים. ביחס לעבירת המרמה טענה, כי ישנה פגיעה בערכים המוגנים גם אם מבצע העבירה לא זכה במכרז. אשר לבחינת הכספים שהתקבלו בפועל הוסיפה, כי בשלב החקירה נבחן היקף המכרז הפוטנציאלי בלבד, משום שלא היה ידוע אם החוזה יוארך, ובשלב הגשת כתב האישום ניתן משקל לרווח בפועל, שמהווה מדד למידת החומרה. לעמדת התביעה, גם לא היה מקום להפסיק לחקור את המכרזים שמימוש העבודות לא הגיע לסכום של 4,000,000 ₪, על מנת לשמר את השוויון, ואין לזקוף לטובת חשוד מסוים את הפסקת מכרז בשל החשדות נגדו. גם אין מקום ליתן ציון חלקי ביחס לביצוע עבירה מסוימת, למעורב שביצע את העבירה אך הרווח שקיבל לבסוף היה נמוך יותר.

14. אשר לאופן חישוב ונרמול הציון העברייני טענה התביעה, כי כל חשוד קיבל ציון הנע בין 0 ובין 1 ביחס לכל סוג עבירה שביצע - משמע, ציון בגין עבירות הסדר כובל, ציון בגין עבירות מרמה, ציון בגין עבירות הלבנת הון - וציון ביחס לסכום שהתקבל, ובסך הכל קיבל כל מעורב ציון הנע בין 0 ובין 4. חישוב הציון שקלל את מספר העבירות שביצע כל חשוד ביחס לכל סוג עבירה מתוך סכום העבירות מאותו הסוג, וכן את הסכום הכולל. כן טענה, כי יש בכך כדי ליתן משקל מתאים לכל אחת מהעבירות, המגנות על אינטרסים שונים, והן דומות בחומרתן, מכאן שאין כל בסיס לטענה כי יש ליתן משקל מוגבר לעבירה מסוימת. כן הוסיפה, כי שיטת הניקוד מאפשרת מבט על ביחס לפרשה כולה, ובחינת כל מכרז לגופו לא היה מאפשר ברירת המעורבים שמעשיהם חמורים יותר.

15. עוד הדגישה, כי אין כל תשתית בדבר קיום מניע פסול, והתביעה רשאית לשקול את חומרת המעשים ומרכזיות החשודים בפרשייה בכללותה. לטענתה, כל נאשם מבקש כי יישקל הקריטריון המסייע לו, וניתן היה לשקול פרמטרים רבים ושונים, אך לא די בכך שניתן היה לשקול שיקולים נוספים, על מנת לבסס טענה לאכיפה בדרגית. עוד טענה, כי הבחירה בבחינת מעורבותם של הנאשמים בפרשייה בכללותה אינה פסולה, וזאת גם אם ישנה תשתית לפיה מעורבותם של נאשם באישום כזה או אחר קטנה ביחס למעורבים שלא הועמדו לדין באותו אישום. כן הדגישה, כי לאחר דירוג המעורבים וזיהוי אלו שנגדם יוגש כתב אישום, התביעה וידאה כי אכן מדובר במעורבים הדומיננטיים בפרשה.

16. אשר לקו החתך טענה התביעה, כי על מנת לאזן בין האינטרס הציבורי שבהעמדת מספר רב ככל הניתן של מעורבים לדין ובין האינטרס של שימוש יעיל במשאבים הציבוריים, הוחלט להעמיד לדין כ-15 נאשמים. לפיכך, בחרה בקו חתך בין שני המעורבים שהפער בציונם העברייני הוא הגדול ביותר מבין כלל המעורבים שדורגו בין 10 ל-20.

17. עוד הוסיפה, כי ייחוס עבירות של הלבנת נאשמים הולם את מדיניות הרשות במקרים בהם בוצעו עבירות שיטתיות ומתמשכות בהיקף של עשרות מיליוני שקלים.

האם קמה לנאשמים טענה להגנה מן הצדק בשל אכיפה בדרגית?
18. לפי סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח חדש], התשמ"ב - 1982, רשאי נאשם לטעון, כחלק מטענותיו המקדמיות, כי קמה לו טענה להגנה מן הצדק אם "הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית".

דוקטרינת ההגנה מן הצדק - במתכונתה הנוכחית - נוסחה תחילה בע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ, נט(6) 766, 806 - 807 (2005) ועוגנה בהמשך בסעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי, הנזכר. דוקטרינה נרחבת זו מתייחסת לשורה של פגמים חמורים בהגשת כתב האישום או בניהול ההליך הפלילי, שיש בהם כדי לפגוע בזכות להליך הוגן (רע"פ 5334/23 אברגל נ' מדינת ישראל, פסקה 48 (14.7.24); ע"פ 7218/22 אלמלח נ' מדינת ישראל, בפסקה 162 לחוות דעתו של כבוד השופט יוסף אלרון (29.1.25)).

ככלל, מדובר במקרים בהם קיום ההליך הפלילי פוגע באופן ממשי בתחושת הצדק, בשל התנהגות נפסדת מצד רשויות החקירה או התביעה, והיא אינה מותנית בהכרח בקיומו של מניע פסול או בכוונת זדון (רע"פ 1611/16 מדינת ישראל נ' ורדי, בפסקה 58 לחוות דעתו של כבוד השופט חנן מלצר ובפסקה 2 לחוות דעתו של כבוד השופט אורי שהם, והשוו לפסקאות 3 - 5 לחוות דעתה של כבוד השופט דפנה ברק-ארז (31.10.18)).

19. על מנת לקבוע אם קמה לנאשם הגנה מן הצדק, יש לבחון הטענה בשלושה שלבים: תחילה, יש לבחון את הפגמים ועוצמתם; לאחר מכן, יש לבחון אם יש בניהול ההליך למרות הפגמים האמורים, כדי לפגוע באופן חריף בתחושת הצדק וההגינות, תוך התייחסות למכלול השיקולים הרלוונטיים, לרבות חומרת העבירות, עוצמת הראיות, נסיבות אישיות, מידת הפגיעה ביכולת להתגונן, מידת הפגיעה בזכויות, הנסיבות שהביאו לפגיעה ומידת הנאשם של הרשות; לבסוף, יש לברר מהו הסעד הראוי ולבחון אם ישנם אמצעים מידתיים יותר מאשר ביטול כתב האישום, שבכוחם לרפא את הפגם (עניין אלמלח, לעיל, בפסקה 163 לחוות דעתו של כבוד השופט יוסף אלרון; עניין ורדי, לעיל, בפסקה 60 לחוות דעתו של כבוד השופט חנן מלצר; ע"פ 6144/10 גטצאו נ' מדינת ישראל, בפסקה 32 לחוות דעתו של כבוד השופט אורי שהם (10.4.13); עניין בורוביץ, לעיל, בעמ' 807 - 808, 816).

20. אחד הפגמים העשויים להקים לנאשם הגנה מן הצדק, הוא אכיפה בררנית, משמע חקירה או העמדה לדין של נאשם תוך הפלייתו ללא טעם מוצדק (עניין אלמלח, לעיל, בפסקה 164 לחוות דעתו של כבוד השופט יוסף אלרון). טענה לאכיפה בררנית עשויה לכלול העמדה לדין של חלק מהמעורבים בלבד באירוע מסוים או העמדה לדין במקרה מסוים בעוד שבמקרים דומים אחרים לא הועמדו המעורבים לדין, ובלבד שאין טעם המצדיק אבחנה זו (עניין ורדי, לעיל, בפסקה 65, לחוות דעתו של כבוד השופט חנן מלצר; ע"פ 7659/15 הרוש נ' מדינת ישראל, בפסקה 35 לחוות דעתו של כבוד השופט אורי שהם (20.4.16); ע"פ 6328/12 מדינת ישראל נ' פרץ, בפסקה 23 לחוות דעתו של כבוד השופט עוזי פוגלמן (10.9.13)).

21. יש להדגיש, כי לא כל אבחנה בין מעורבים בעת החלטה בדבר העמדה לדין תהווה אכיפה בררנית, ולתביעה שיקול דעת נרחב בהקשר זה. על הטוען הטענה בדבר אכיפה בררנית, להניח תשתית כי קיימת הפליה בין חברי קבוצת השוויון (רע"פ 21/19 אוויסון בע"מ נ' מדינת ישראל, בפסקה 12 (14.4.19); ע"פ 8551/11 סלכגי נ' מדינת ישראל, בפסקאות 14 ו-16 (12.8.12)).

נפסק, בהקשר זה, כי משיקולים ענייניים רשאית התביעה להסתפק בהעמדה לדין של חלק מהמעורבים בלבד, וזאת "במקרים חריגים ועל יסוד קריטריונים מוגדרים, ברורים ושוויוניים". בהחלטה כזאת על התביעה להתחשב במכלול השיקולים הרלוונטיים, לרבות העבירה ונסיבות ביצועה, מספר המבצעים וחלקו של כל מעורב, מידת העניין הציבורי באכיפה מלאה, יתרונותיה של העמדה חלקית לדין, הצורך במיקוד האכיפה ושיקולי הקצאת משאבים (עניין ורדי, לעיל, בפסקות 65, 74 - 79, 86 - 88, 99 - 100 לחוות דעתו של כבוד השופט חנן מלצר; ע"פ 8057/16 שטימר נ' מדינת ישראל, בפסקה 24 (8.9.17); עניין הרוש, לעיל, בפסקה 35 לחוות דעתו של כבוד השופט אורי שהם; עניין פרץ, לעיל, בפסקאות 23 ו-29 לחוות דעתו של כבוד השופט עוזי פוגלמן; עניין סלכגי, לעיל, בפסקאות 14 ו-19; עניין בורוביץ, לעיל, בעמ' 813 - 815, 820 - 821; ראו גם: ת"פ (מחוזי, מרכז) 34706-06-18 מדינת ישראל נ' פור, בפסקה 72 (12.4.21)).

22. על מנת לבחון אם אמנם התנהלה התביעה באופן העולה כדי אכיפה בררנית ביחס לנאשמים בכללותם, או ביחס לחלק מהם, יש להתייחס לשלבים השונים, הרלוונטיים למקרה הנדון: משמע, האם נפל פגם בהחלטת התביעה על העמדתם של הנאשמים לדין בעוד מעורבים אחרים לא הועמדו לדין? אם מדובר בפגם, משמע בהפליה פסולה - מהי עוצמתו? ולבסוף, ככל שנפל פגם, מהו הסעד המתאים?

23. האם נפל פגם בשיקול הדעת של התביעה בהחלטה להעמיד לדין את הנאשמים בלבד מתוך קבוצת המעורבים? אין מחלוקת כי במקרה הנדון לא הועמדו כלל המעורבים לדין. בשלב החקירה התגלו חשדות לתיאום כ-160 מכרזים על ידי כ-100 חשודים, ולאחר מיקוד החקירה, התברר כי ישנן די ראיות נגד כ-50 מעורבים (שאינם חברות). לבסוף, הוחלט להגיש כתב אישום נגד 17 מעורבים והחברות הקשורות אליהם, מתוך מכלול המעורבים.

קבוצת השוויון כוללת את כלל המעורבים שנמצאו נגדם ראיות לכאורה להגשת כתב האישום. עם זאת, הפסיקה הכירה באפשרות של אכיפה חלקית מטעמי יעילות בתיקים מרובי חשודים, תוך שנקבע כי המשאבים המוגבלים של רשויות האכיפה הן טעם לגיטימי להעמדה לדין של חלק מהמעורבים בלבד (עניין סלכני, לעיל, בפסקה 14). ברי כי העמדתם לדין של 50 מעורבים (ועוד מספר בלתי מבוטל של חברות), היתה מכבידה על מערכת המשפט, מאריכה את משך ניהול המשפט ומפחיתה מהעניין הציבורי בקיומו. למעשה, גם ניהול הליך פלילי הכולל 13 נאשמים והחברות הקשורות אליהם, ובמקביל הליך נוסף הכולל שני נאשמים נוספים, לאחר ששניים חתמו על הסכם עד מדינה, מכביד מאוד על המערכת, כפי שניתן ללמוד מההליכים המקדמיים שנוהלו עד כה בתיק שבנדון.

תחילה מיקדה התביעה את החקירה, כאמור, לפי מספר קריטריונים: ההסדר הכובל השתכלל ויצא אל הפועל; עבירת מרמה השתכללה ונשאה פירות כתוצאה מכך; תואם מכרז בהיקף צפוי של 4,000,000 ₪ לפחות; ותואם מכרז של גוף ציבורי. בהמשך, הוסיפה ומיקדה את האכיפה, גם בשלב ההעמדה לדין, על בסיס שני פרמטרים: מספר העבירות שביצע כל חשוד, והיקף הכספים שהתקבלו כתוצאה מכך. על יסוד פרמטרים אלו קבעה את הציון העברייני של כל נאשם ונאשם.

המדובר בפרמטרים, שעל פני הדברים משקפים את חומרת המעשים, הם ברורים ומדידים, וזאת גם אם ניתן היה לבחור בפרמטרים אחרים, כטענת הנאשמים. יתר על כן, נאשמים שונים הציעו מבחנים שונים שעשויים היו לסייע להם, ויש בכך כדי ללמד על האינטרסנטיות בהצעת מבחן אחד על פני השני. לעומת זאת, אין כל תשתית לפיה בחירת התביעה נגועה בשיקולים זרים, הגם שלא מדובר בתנאי הכרחי לקביעת אכיפה ברחיבה. למעשה, עיקר הטענות אינן נגד הפרמטרים שנבחרו אלא הן מתמקדות בפרמטרים נוספים שניתן היה להוסיף או להעדיף. אולם, הבחירה בפרמטרים אלו היתה במסגרת שיקול הדעת הרחב הנתון לתביעה.

24. כאן המקום להדגיש, כי בחירת פרמטרים הדורשים הכרעות עובדתיות אינה מתאימה לשלב של מיקוד אכיפה והחלטה בדבר הגשת כתב אישום. אכן, אי הגשת כתב אישום נגד המעורב העיקרי באישום כזה או אחר בעוד שהוגש כתב אישום נגד מעורב משני מעוררת אי נחת. עם זאת, ההחלטה ליתן משקל למכלול המעורבות של כל נאשם ונאשם, ולא לבחון כל אישום כשלעצמו, היא החלטה סבירה. הקביעה בדבר מידת מעורבותו של נאשם כזה או אחר עשויה להיות שנויה במחלוקת, היא דורשת הכרעה עובדתית והיא אינה חד ערכית אלא נעה על מנעד של מידת מעורבות. כך למשל, עובדת היותו של נאשם בעל שליטה חלקי בחברה אין משמעה כי מידת מעורבותו בביצוע עבירות היה משני והכל תלוי בממצאים שיקבעו. מטעם זה, גם אין בידי בית המשפט לתת לפרמטר זה משקל, בשלב זה של טענות מקדמיות, אולם הנאשמים יהיו רשאים לשוב ולהעלותו, לאחר שמיעת הראיות. כך גם באשר למשקל שיש ליתן למספר ההסדרים. גם כאן, השאלה אם יש לראות במספר תיאומים הסדר יחיד או מספר הסדרים, היא שאלה שיש להכריע בה לאחר שמיעת ראיות, אם תישמענה.

גם אינני סבורה, כי היה על התביעה להתעלם מקיומן של עבירות מרמה או הלבנת הון בקביעת הציון העברייני. המדובר בשתי עבירות, שערכים מוגנים שונים בצדן, ובגדר שיקול הדעת של התביעה, ניתן ליתן משקל לשאלה אם מתקיימות עבירות כאלו, אם לאו, וכמה עבירות בוצעו, בבחינת חומרת המעשים.

25. למעשה, יש ממש בטענת התביעה, כי יש לבחון את מכלול המעשים, בראייה כוללת של חומרת המעורבות בפרשייה, בהחלטה אם להגיש כתב אישום נגד מעורב כזה או אחר, ולא להתמקד באישום מסוים או בעבירה מסוימת, שכן ביצוע עבירות רבות וחמורות יותר, בראייה כוללת, היא שיקול רלוונטי (ע"פ 6833/14 נפאע נ' מדינת ישראל, בפסקה עז (31.8.15)). כל זאת, גם אם חלקו של נאשם זה או אחר קטן באחד האישומים, ומרכזי יותר באישומים אחרים.
26. אשר לבחינת היקף הכספים הרלוונטי - הרווח הפוטנציאלי כתוצאה ממימוש מכרז פסול הוא קריטריון רלוונטי בבחינת חומרת המעשים, וניתן היה לקבוע קו גבול מעל סכום של 4,000,000 ₪ - שהוא סכום בלתי מבוטל, וזאת גם אם יש פערים בין הנאשמים השונים, גם לעניין זה. אולם, כטענת חלק מהנאשמים, עדיף היה לבחון, בעת הגשת כתב האישום, אם אמנם התקבלו הכספים בפועל, וככל שלא התקבלו, מדוע לא מומש החוזה לפי המכרז, ולא להסתפק בבחינה שנערכה בשלב החקירה ביחס להיקף הפוטנציאלי של המכרז, שחלקו לא מומש. עם זאת, לא נהיר בשלב זה, אם החוזה לא הוארך בשל החשדות או שמא בשל טעם אחר, וממילא לא נהיר, אם הרווח הפוטנציאלי נמנע בשל ביצוע העבירות. לפיכך, גם כאן, מדובר בפרמטר שלא ניתן לבחון משמעותו בשלב מקדמי זה של ההליך המשפטי, אם בכלל. יוזכר גם, כי לקבלת כספים בפועל ניתן משקל בקביעת הציון העברייני, בהכללת עבירות הלבנת ההון והיקפן בציון שניתן, שכן עבירה זו יוחסה אך לנאשמים שאמנם קיבלו כספים.
27. לאור כל האמור, לא מצאתי כי יש להתערב בשיקול דעת התביעה שהופעל ביחס לבחירת הפרמטרים שנבחרו לקביעת הציון העברייני - נבחרו פרמטרים סבירים שמשקפים את חומרת המעשים, וגם אם ניתן היה לבחור פרמטרים אחרים שביכולתם לשקף את חומרת העבירות, אין בכך כדי להצדיק התערבות.
28. אשר להעברת קו הגבול לאחר 17 נאשמים דווקא - התביעה רשאית היתה לבחור מספר מסוים של מעורבים שנגדם יוגש כתב אישום, בהתאם למשאביה. ממילא, הוצאת חלק מהנאשמים שהיו בהליך השימוע מגדר כתב האישום אפשרה הכנסתם של נאשמים אחרים. עם זאת, והגם שניתן היה לבחור במספר קטן או גדול יותר של נאשמים, ולהעביר את קו הגבול במקום אחר, אין בכך כדי להקים טענה לאכיפה בררנית, שכן מדובר בחלק משיקול הדעת הרחב של התביעה בצמצום ההעמדה לדין משיקולים מערכתיים של יעילות. בהקשר זה די בפער שהציגה התביעה בין הציון העברייני של המעורב שדורג 17 והציון של המעורב שדורג 18 כדי לספק הסבר סביר, גם אם לא מיטבי.
29. אשר לאופן חישוב ונרמול הציון העברייני - כאן המקום להבהיר, כי התביעה חישה את הציון העברייני ביחס לכל חשוד הנע בין 0 ובין 4 כחיבור בין ארבעה ציונים: ציון הנע בין 0 ובין 1 ביחס לכל סוג עבירה שביצע - משמע, ציון בגין עבירות הסדר כובל, ציון בגין עבירות מרמה, וציון בגין עבירות הלבנת הון - וכן ציון ביחס לסכום הכסף הכולל.
30. עם זאת, התביעה לא הבהירה מדוע בחרה לקבוע את הציון שניתן לכל סוג של עבירות באופן בו בחרה. היא לא הבהירה מדוע בחרה לשקלל את מספר העבירות שביצע כל חשוד ביחס לכל סוג עבירה מתוך סכום העבירות מאותו הסוג ולא מתוך סכום העבירות הכולל. בחירתה של התביעה לבצע השקלול באופן בו בחרה הביאה למתן משקל יתר לנאשמים שביצעו מספר עבירות גדול יותר של הלבנת הון (Xמתוך 7 עבירות), לאחר מכן לנאשמים שביצעו מספר עבירות גדול יותר של מרמה (Xמתוך 9 עבירות), ורק לבסוף לנאשמים שביצעו מספר עבירות גדול יותר של הסדר כובל (Xמתוך 17 עבירות). כל זאת, אך בשל מספר היחסי קטן יותר של עבירות הלבנת ההון, לאחר מכן מספרם היחסי הגדול יותר של עבירות המרמה, ולבסוף מספרם היחסי הגדול ביותר של עבירות ההסדר הכובל. היא גם לא הבהירה מדוע בחרה ליתן משקל שווה לכל עבירה ולסכום הכסף שהתקבל (1:1:1:1).

31. שיטת שקלול זו שלא הובהרה דיה בטענות התביעה, מעוררת תהיה אם יש בה כדי להשפיע על קביעת סדר הדירוג של הנאשמים, ואם יתכן שנאשמים מסוימים נכנסו בגדר כתב האישום אך בשל שיטת שקלול זו. בנסיבות בהן עשוי להיות למשקל שניתן לכל פרמטר השפעה דרמטית על הציון העברייני - ובהתאם, על שאלת הגשת כתב אישום או סגירת התיק בעניינו של מעורב מסוים - נדרש נימוק מפורט, שיצדיק את המשקלות שנבחרו, וכן הצגת הציון העברייני שהיה מתקבל בשיטת שקלול שונה.
32. אשר לטענה בדבר אכיפה בררנית ביחס לנאשמים בפרשות דומות אחרות - לא מצאתי בטענות הנאשמים תשתית ממשית בדבר קיומה של פרשה דומה בהיקפה לפרשה זו, בה הוחלט על הגשת כתב אישום נגד כ-50 נאשמים, ולמעשה במקרים דומים כבר נקטה הרשות להגבלים עסקיים, מדיניות דומה של מיקוד אכיפה. לפיכך, טענה זו נדחית בהיעדר תשתית.
33. כאמור, לא כל פגם בהחלטה בדבר העמדה לדין יוביל לבטלות כתב האישום, ובהיעדר התנהגות פסולה של הרשות, הסעד של ביטול כתב אישום בשל אכיפה בררנית יינתן במקרים חריגים ביותר, כשלא ניתן לרפא את הפגם באמצעי מידתי יותר (עניין סלכגי, לעיל, בפסקה 15; עניין ורדי, לעיל, בפסקה 99 לחוות דעתו של כבוד השופט חנן מלצר; עניין שטימר, לעיל, בפסקה 24; עניין הרוש, לעיל, בפסקה 35 לחוות דעתו של כבוד השופט אורי שהם; עניין פרץ, לעיל, בפסקאות 33 - 35 לחוות דעתו של כבוד השופט עוזי פוגלמן ובפסקה 3 לחוות דעתו של כבוד הנשיא אשר גרוניס; עניין בורוביץ, לעיל, בעמ' 806 - 807).
34. במקרה הנדון, רוב רובן של הטענות בדבר פגמים בהחלטה בדבר העמדה לדין, כאמור, נדחו, משלא נמצא פגם בהחלטות שהתקבלו. לא כך ביחס לקביעת המשקל שיש לייחס לכל אחד מהפרמטרים. עניין זה לא הובהר ועולה חשש כי יש בו כדי להוביל להטיות. לפיכך, מורה לתביעה להוסיף ולנמק את החלטתה ביחס למשקלות - הן בהקשר של הציון שניתן לכל עבירה מסוג מסוים אל מול עבירה מסוג אחר, והן בהקשר של קביעת המאזן בין כל סוג של ציון (1:1:1) - ככל שהיא עומדת על שיטה זו. בנוסף, על התביעה לערוך חישוב מחודש של הציון העברייני, תוך חישוב הציון שניתן לכל עבירה כמספר העבירות מתוך מכלול העבירות חלף מספר העבירות מתוך אותו סוג עבירה בלבד, ולדרג מחדש את כלל המעורבים לפי שיטה זו, על מנת לבחון אם יש שינוי בדירוגם.
- הגנה מן הצדק - היעדר אישור היועצת המשפטית לממשלה להגשת כתב האישום
35. הנאשמים טענו, תחילה, כי כתב האישום הוגש בחלוף המועדים הקבועים בנהלי הרשות, ובהיעדר אישור היועצת המשפטית לממשלה להגשתו, בניגוד להוראת סעיף 57א לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח חדש], התשמ"ב - 1982. התביעה השיבה לטענות אלה, אולם גם הודיעה כי, בכוונתה לבקש את אישור היועצת המשפטית בדיעבד.
36. אישור היועצת המשפטית אמנם ניתן ביום 8.7.25, ובעקבות זאת, מרבית הנאשמים לא עמדו על טענותיהם, בהקשר זה, למעט הנאשמים 9 - 10 ו-16 - 18.
37. באי כוח נאשמים 9 - 10 טענו, כי אין מקום לשקול, במסגרת השיקולים למתן אישור להגשת כתב האישום, את העובדה כי כתב האישום הוגש זה מכבר, ומכאן שיש להורות על ביטול כתב האישום, על מנת שהיועצת המשפטית לממשלה תשקול הגשתו פעם נוספת, בהיעדר כתב אישום תלוי ועומד.
38. באי כוח נאשמים 16 - 18 הוסיפו, כי לא היה מקום ליתן אישור בדיעבד להגשת כתב אישום ללא נימוקים, ובהיעדר אפשרות לקיים ביקורת שיפוטית על ההחלטה. לטענתם, נוכח הבנת הנאשמים כי לא יוגש נגדם כתב אישום, השינוי שחל בעמדה זו, והצירוף המלאכותי של אישום 11, אין די באישור היועצת המשפטית לממשלה שניתן בדיעבד כשנה וחצי לאחר הגשת כתב האישום.

39. התביעה טענה מנגד, כי אין מקום להורות על ביטול כתב האישום אך משום שאישור היועצת המשפטית ניתן בדיעבד, בנסיבות בהן האישור ניתן בשלב מוקדם של ההליך, בהיעדר עיוות דין, וכשהאישור לא התבקש מראש אך בשל טעות. עוד טענה, כי אין מקום למסירת הנימוקים להחלטה, משום שמדובר בתרשומת פנימית שאין לחשפה בפני ההגנה.
40. סעיף 57 לחוק סדר הדין הפלילי נועד למנוע מצבים בהם משך החקירה והטיפול בהליך הפלילי מתארך ומטעם זה נקצבו מועדים לסיומה של החקירה ולהגשת כתב אישום (הנחיית היועצת המשפטית לממשלה 4.1202 "משך טיפול התביעה עד להגשת כתב אישום" (אפריל 2023) (להלן - "הנחיית משך טיפול התביעה"); נוהל רשות התחרות "משך החקירה נגד חשוד ברשות התחרות" (27.1.21)).
- היעדר מתן אישור מראש של היועצת המשפטית לממשלה להגשת כתב אישום תוך חריגה מהמועדים שנקבעו, חוטא לתכלית החקירה (ע"פ 2189/23 אהרונ' נ' מדינת ישראל, בסעיף 34 (20.2.24)). עם זאת, הפסיקה הכירה באפשרות של מתן אישור בדיעבד של היועץ המשפטי לממשלה כאשר אין חשש שייגרם לנאשם עיוות דין, וזאת בהתבסס על עקרון הבטלות היחסית, והכל אם נסיבות העניין מצדיקות זאת. בהקשר זה נקבע, כי אישור בדיעבד בסיום ההליך הפלילי מעורר חשש כי היועץ המשפטי לא יוכל להתעלם מכך שכל שנותר הוא מתן הכרעת הדין. עם זאת "החשש האמור אינו קיים מקום שהאישור ניתן טרם החלה שמיעת הראיות בתיק או אף אם מדובר באיחור קל בלבד" (ע"פ 10189/02 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד ס(2) 559, 568 - 571 (2005)). בהמשך לכך גם נפסק כי מתן אישור היועץ המשפטי לממשלה בדיעבד, אך טרם ניהול ההוכחות, אינו מעורר חשש לעיוות דין שיוביל לבטלות כתב האישום (ע"פ 1965/14 פלוני נ' מדינת ישראל, בסעיף 69 (17.8.16)).
41. כאן המקום להעיר, עיון בסעיף 4(ה) להנחיית משך טיפול התביעה מלמד כי עניינו באישור היועצת המשפטית - מראש או בדיעבד - להגשת כתב אישום בחריגה הן מפרקי הזמן הקבועים ביחס לחקירה הן מפרקי הזמן הקבועים ביחס לטיפול התביעה. לפיכך, יש לראות באישור שניתן כנוגע לשני שלבי ניהול התיק.
42. אישור היועצת המשפטית לממשלה ניתן בסמוך לאחר הגשת כתב האישום, בשלב המקדמי, ועוד טרם נקבע התיק לשמיעת ראיות. מכאן, שמדובר בפגם הניתן לריפוי, בהתאם לתורת הבטלות היחסית. לפיכך, אין מקום לביטול כתב האישום מטעם זה.
- הגנה מן הצדק - שיהיו בהגשת כתב האישום
43. בא כוח נאשמים 1 - 4 טען, כי קמה לנאשמים הגנה מן הצדק, בשל ניהול החקירה במשך זמן רב ושהיו בהגשת כתב האישום.
44. התביעה השיבה, כי נוכח היקף התיק והחקירה המורכבת, וכן בשל הצורך בהשלמות לאחר חתימת הסכמי עדי המדינה, נמשכה החקירה זמן רב, אולם משך הטיפול בתיק עומד בדרישות הדין.
45. אכן, הפסיקה הכירה בכך כי שיהיו בהגשת כתב אישום עשוי להוות עילה לביטולו מטעמים של הגנה מן הצדק, וזאת כאשר חקירה התנהלה בעצלתיים והביאה לפגיעה ממשית ביכולתו של נאשם להתגונן או כאשר חלוף הזמן עומד בסתירה לחובת הצדק וההגינות המתחייבת מניהול הליך פלילי תקין (עניין ורדי, לעיל, בפסקאות 102 - 108 לחוות דעתו של כבוד השופט חנן מלצר; ע"פ 2531/01 חרמון נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי-הדין בתל-אביב-יפו, פ"ד נח(4) 55 (2004); ישגב נקדימון הגנה מן הצדק 347 - 381 (מהדורה שנייה, 2009)).

46. במקרה הנדון, החקירה הגלויה החלה בשנת 2018, ונטען כי היא נמשכה אף לאחר העברת התיק לתביעה, וכתב האישום הוגש בשנת 2024. מדובר בפרק זמן ארוך וממושך. גם הליך ההחלטה על העמדה לדין נמשך זמן רב. עם זאת, משניתן אישור היועצת המשפטית לממשלה, מדובר בפרקי זמן העומדים בדרישות הדין. בנסיבות אלו, לא ניתן בשלב זה של ההליך לקבוע אם השיהוי אכן גרם לנאשמים עיוות דין או פגע ביכולתם להתגונן. המשקל שיש ליתן לשיהוי שנפל, אינו טעם מספק כשלעצמו לצורך ביטול כתב האישום בכללותו בשלב מקדמי זה (עניין ורדי, לעיל, בפסקה 109 לחוות דעתו של כבוד השופט חנן מלצר). עם זאת, יכול ויהיה לשיהוי משקל בשלב הכרעת הדין או גזר דין, ככל שיורשעו הנאשמים.
- הגנה מן הצדק - ייחוס עבירות בגין מעשים שבוצעו בידיעת הרשויות
47. לפי טענה נוספת של נאשמים 1 - 4 להגנה מן הצדק, חלק מהעבירות בוצעו כשהמדינה מודעת להן ומאפשרת את ביצוען.
48. גם באי כוח נאשמים 21 - 22 טענו, כי העמדה לדין בחלוק כ-7 שנים מתחילת החקירה, אינה סבירה, כאשר הרשויות מודעות לעבירות במשך שנים, ואינן פועלות להפסקתן. בהקשר זה, הסכים בא כוח הנאשמים בדיון, כי ניתן להמתין להצגת הראיות על מנת להכריע בשאלה זו, הגם שלא בהכרח עד להכרעת הדין, תוך שהבהיר כי אין מדובר בטענת שיהוי, אלא בשאלה ביחס למשמעות הנורמטיבית שיש לייחס להתנהלות הרשויות בהקשר זה.
49. נאשמים 23 - 24 הוסיפו, כי לא ניתן לייחס להם עבירת מרמה כלפי הרשות, ביחס למעשים שבוצעו אחרי הפיכת החקירה לגלויה.
50. התביעה טענה, לעומת זאת, כי אין מקום לטענה בדבר היעדר אכיפה מצד התביעה, בעת שהעבירות מוכחות על ידי הנאשמים. לגופו של עניין הוסיפה, כי לרשות החוקרת ישנו מרחב שיקול דעת ביחס למועד המעבר לחקירה גלויה, ואין בטענות שהוצגו כדי לסתור את חזקת התקינות המינהלית בהקשר זה. יתר על כן, האזנות הסתר שבוצעו במהלך החקירה הסמויה אושרו על ידי בית המשפט.
- אשר לטענות נאשמים 23 - 24 השיבה התביעה, כי מיוחסות להם עבירות של קבלת דבר במרמה והלבנת הון ביחס לכספים שזכו בהם מכוח החלטה ראשונית של ועדת המכרזים, שהתקבלה על יסוד מצג השווא, ואילו כספים שהתקבלו מכוח הארכת חוזה לאחר פתיחת החקירה הגלויה, לא נכללו בעבירות אלו.
51. לרשויות החקירה מרחב שיקול דעת באשר להחלטה על הפיכת החקירה לגלויה, וזאת בהתבסס על משתנים רבים. הרשות החוקרת רשאית להמשיך בחקירה סמויה על מנת לבסס את החשד שהתעורר וכדי לחשוף עבירות נוספות שביצעו מי מהחשודים. במקרה הנדון, בתי המשפט אף שבו ואישרו את ביצוע האזנות הסתר במסגרת החקירה הסמויה, משמע, כי החקירה הסמויה אמורה היתה לחשוף עבירות נוספות או לבסס את העבירות בהן נחשדו החשודים באותה העת.
52. לפיכך, ועל מנת לקבוע אם אמנם יש בהתנהלות התביעה כדי להקים טענה להגנה מן הצדק, באשר לידיעתה בדבר ביצוע העבירות, נדרשות הכרעות עובדתיות באשר למצב החקירה באותה העת ובאשר לחומרי החקירה שהצטברו לאחר מכן. הכרעות מסוג זה יכולות להתקבל רק לאחר שמיעת ראיות ובמסגרת הכרעת הדין.
53. אשר לטענות נאשמים 23 - 24 - בנסיבות של זכייה במכרז בשל מצג שווא, ניתן לייחס עבירה שעניינה מרמה כלפי הרשויות ביחס לכספים שהתקבלו לפי החלטה שהתקבלה לפני חשיפת החשדות (ע"פ 6339/18 בלווא נ' מדינת ישראל, בפסקאות 66 - 70 לחוות דעתו של כבוד השופט עוזי פוגלמן (15.1.20)). משהבהירה התביעה כי ייחסה עבירות מרמה והלבנת הון אך ביחס ל מצגי שווא שהובילו לזכייה במכרז לפני חשיפת החשדות והפיכת החקירה לגלויה, וכספים שהתקבלו כתוצאה מזכייה זו, אין עוד צורך לדון בטענות אלו.
54. לפיכך, בשלב זה אין מקום לאמץ הטענות לפיהן ידיעת רשויות החקירה בדבר העבירות במשך זמן רב לפני הפיכת החקירה לגלויה, מקימה לנאשמים טענה להגנה מן הצדק.

- פגם בכתב האישום - ייחוס עבירה של הפרת חובת פיקוח שלא כדין
55. האישום העשרים-ושבעה מייחס לכלל הנאשמים, מלבד החברות הנאשמות, עבירה של הפרת חובת פיקוח, לפי סעיפים 48(א), 48(ב) ו-48(ג) לחוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח - 1988, בגין היעדר פיקוח ועשיית פעולות למניעת ביצוע עבירות הסדר כובל על ידי החברות הנאשמות ועובדיהן, כל אחד כפי חלקו.
56. באי כוח נאשמים 5 - 8, 11 - 12 ו-19 - 20 טענו, כי לא ניתן לייחס לנאשמים עבירה של הפרת חובת פיקוח לפי סעיף 48 לחוק התחרות הכלכלית, שכן העבירות בוצעו לפני תיקון מס' 21 לחוק, שמכוחו ניתן להעמיד לדין בגין עבירה של הפרת חובת פיקוח לצד עבירות הסדר כובל. לטענתם, למרות הוראת המעבר המאפשרת להחיל את הסעיף המתוקן גם על עבירות שבוצעו לפני התיקון, מדובר בעבירה חדשה ועצמאית, ומכאן שלפי סעיף 3(א) לחוק העונשין, לא ניתן להעמיד את הנאשמים לדין בשתי העבירות, במצטבר. באי כוח נאשמים 5 ו-7 הוסיפו, כי לא ניתן לייחס להם עבירה של הפרת חובת פיקוח, שכן הם ביצעו את העבירות בעצמם, ולא היו עובדים שניתן היה לפקח עליהם, בהקשר זה.
57. עוד טענו באי כוח נאשמים 19 - 20, כי האפשרות לייחס את העבירה של הפרת חובת פיקוח לצד עבירות של הסדר כובל מהווה תיקון לחוק המחמיר עם הנאשמים, ומכאן שהחלטה גם סותרת את סעיף 5(א) לחוק העונשין.
58. התביעה טענה, לעומת זאת, כי ניתן לייחס במצטבר עבירה של הסדר כובל ועבירה של הפרת חובת פיקוח, שכן מדובר בעבירות המבוססות על עובדות שונות ושנועדו להגן על ערכים שונים. עוד טענה, כי סעיף 48 לחוק התחרות הכלכלית, בנוסחו המתוקן, אינו יוצר עבירה חדשה, שכן גם בנוסחו הקודם היתה קיימת עבירה של הפרת חובת פיקוח המיועדת להגן על אותם ערכים. כן טענה התביעה, כי יש לברר את הטענה בהליך הוכחות, ולא בשלב הטענות המקדמיות. גם ביחס לטענת נאשמים 5 ו-7 טענה, כי השאלה אם אמנם היה על הנאשמים לפקח על עובדים - דרושה בירור עובדתי.
- התביעה הבהירה גם, כי אין בכוונתה לטעון לענישה כפולה, משום שהעבירות בוצעו לפני התיקון לחוק, ומשום שמדובר עתה בעבירה נפרדת של הפרת חובת פיקוח.
59. טענות הנאשמים מתייחסות לאפשרות להרשיעם בעבירה של הפרת חובת פיקוח לצד עבירה של הסדר כובל. המדובר בטענות שאין עניין בפגם בכתב האישום אלא בהצדקה המשפטית להרשעה. לפיכך, המקום להכריע בהן אינו בשלב המקדמי של ההליך, גם אם הכרעה בטענה היא הכרעה משפטית ברובה. כך או כך, יש גם היבטים ראייתיים לטענה, לפחות לדידם של חלק מהנאשמים. יתר על כן, התביעה כבר הצהירה כי לא תעתור לעונש חמור יותר, אם יורשעו הנאשמים בשתי העבירות יחדיו.
- לפיכך, ומבלי להביע עמדה אשר לטיבן של הטענות, אין זה המקום להכריע בטענות הנאשמים בשלב מקדמי זה, והן שמורות להם לשלב המתאים, ככל שימצאו לנכון להעלותן.
- פגם בכתב האישום - עובדות שאינן מקימות עבירה
60. באי כוח נאשם 9 הוסיפו וטענו, כי המעשים המיוחסים לו באישום העשרים-ושלושה אינם מהווים עבירה. לטענתם, לפי כתב האישום נאשם 9 אך נכח בפגישה שנגעה להסדר. כן טענו, כי הוגשו בעבר כתבי אישום בגין תיווך להסדר כובל, אך זאת רק בעת שהמתווך היה גם נהנה כעובד או כקבלן משנה.
61. התביעה טענה, לעומת זאת, כי מהראיות עולה כי נאשם 9 תפקד כמתווך בין הצדדים לתיאום המכרז המתואר באישום זה, וכי הטענה כי תיווך אינו מקים עבירת הסדר כובל נדחתה בפסיקה. מכאן, שעובדות כתב האישום מלמדות על ביצוע עבירת הסדר כובל בצוותא.
62. לפי סעיף 29(ב) לחוק העונשין:

- המשתתפים בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה, הם מבצעים בצוואת, ואין נפקה מינה אם כל המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו מקצתם בידי אחד ומקצתם בידי אחר.
- מבצע בצוואת הוא מי שנטל חלק בביצוע עבירה, בדרך של עשיית מעשה שדרוש לקידום תכנית משותפת, וזאת גם אם אינו מקיים את כל רכיבי היסוד העובדתי, כאשר כלל הפעולות שבוצעו על ידי המבצעים בצוואת מתמזגות, וכל מבצע אחראי גם למעשיהם של האחרים, גם אם חלקו קטן יותר. על מנת להוכיח כי עבירה בוצעה בצוואת, על התביעה לבסס את היסוד הנפשי הנדרש, וכן את מודעותו של כל מבצע לעצם ביצוע העבירה בצוואת (ע"פ 2929/02 מדינת ישראל נ' סבירסקי, נ(3) 135, 141 (2003); ראו גם: ע"פ 954/17 אבו עראר נ' מדינת ישראל (10.6.19); ע"פ 2895/07 פרחי נ' מדינת ישראל (25.10.07)).
63. לפי המיוחס בכתב האישום, נאשם 9 השתתף בפגישה בנוכחות מעורבים אחרים בהסדר. מעשיו במסגרת המגעים להסדר לא פורטו. עם זאת, לא ניתן לקבוע, בשלב זה, כי אין די בנוכחות זו על מנת לבסס ביצוע עבירה צד להסדר כובל. ברי, כי הרשעת הנאשם בעבירה תלויה במעשים שיוכחו בראיות. מכאן, שלא ניתן להכריע בטענה אלא לאחר שמיעת ההוכחות.
64. גם לא מצאתי ממש בטענת באי כוח נאשם 9, כי לא ניתן לייחס לו העבירה משום שלא היה בין הנהנים ממעשה העבירה. גם אם בעבר הורשעו כמבצעים בצוואת אך מי שהרוויחו דבר מה מביצועה, אין בכך כדי לשלול את האפשרות כי יורשע בעבירה מעורב שלא הרוויח דבר. כך או כך, מדובר בעניין נוסף שתלוי בשמיעת הראיות.
65. לפיכך, הטענה לפגם באישום העשרים-ושלושה, בשל עובדות שאינן מגלות עבירה - נדחית. פגם בכתב האישום - ייחוס עבירות עשיית פעולה ברכוש אסור לפי חוק איסור הלבנת הון
66. בא כוח נאשם 9 הוסיף וטען כי לא ניתן היה לייחס לו עבירה של הלבנת הון ביחס לסכום של ₪ 16,230, שבוצעה, לפי המיוחס באישום העשרים ושמונה, בחודש דצמבר 2016 (סעיף 861 לכתב האישום), משום שמדובר בסכום נמוך מסכום המינימום הקבוע בחוק.
67. בא כוח נאשמים 23 - 24 טען, כי הסכום שמיוחס כי הנאשמת קיבלה, בעקבות הסדר כובל, באישום התשעה-עשר - 570,000 ₪ בתקופה שבין 1.9.17 ובין 31.8.18 - אינו מגיע למינימום הקבוע בחוק, בשל האופן בו שולם במהלך שנה. לטענתו, לא ניתן לסכום את הכספים שהתקבלו בשני אישומים שונים, בנסיבות אלו. כן טען, כי אלמלא היתה מיוחסת עבירת הלבנת הון גם בגין המתואר באישום התשעה-עשר, אלא עבירת הלבנת הון אחת בלבד בגין האישום השלושה-עשר, היה ציונו העברייני של נאשם 23 נמוך יותר וקרוב מאוד לציונו של מעורב נגדו לא הוגש כתב אישום.
68. התביעה טענה, לעומת זאת, כי לנאשמים 9 ו-10 מיוחסות באישום העשרים ושמונה עבירות הלבנת הון נוספות שבוצעו בתקופה זו - לשניהם, יחד עם נאשם 11, עבירת הלבנת הון בהיקף של ₪ 1,247,163 בין חודש דצמבר 2016 ובין חודש פברואר 2017, ולנאשם 9, יחד עם נאשמים 11 ו-12, עבירת הלבנת הון בהיקף של ₪ 1,549,807 בין חודש נובמבר 2016 ובין חודש פברואר 2017 - וניתן לצרף את הסכום הנזכר לסכומים אלו.
- כך טענה התביעה גם באשר לנאשמים 23 ו-24, כי צורפו באישום התשעה עשר פעולות שביצעו ונמצא כי אלו עומדות בדרישת המינימום, ואמנם, ההיקף הנמוך ביותר המיוחס לנאשמים הוא מעל סכום המינימום הקבוע בחוק.
69. לפי סעיף 4 לחוק איסור הלבנת הון:

העושה פעולה ברכוש, בידעה שהוא רכוש אסור, והוא בשווי שנקבע בתוספת השנייה, דינו - מאסר שבע שנים או קנס פי עשרה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין...

התוספת השנייה לחוק קבעה, בסעיף ב', עד כניסתו לתוקף של חוק איסור הלבנת הון (תיקון מס' 26 והוראת שעה), התשע"ח - 2017, ביום 7.12.17, כך:

כספים, מעל לסכום של 500,000 שקלים חדשים, בין בפעולה אחת ברכוש ובין בכמה פעולות ברכוש המצטברות לסכום האמור בתוך תקופה של שלושה חודשים ...

התוספת השנייה לחוק, לאחר תיקונו בשנת 2017, קובעת כך:

רכוש או כספים בשווי של 150,000 שקלים חדשים לפחות, בין בפעולה אחת ברכוש ובין בכמה פעולות ברכוש המצטברות לסכום האמור בתוך תקופה של חודשיים.

70. הואיל והסעיף קובע מפורשות שאין הכרח כי כל פעולה עצמאית ברכוש אסור תגיע בנפרד לסכום המינימום, אלא ניתן לבחון "כמה פעולות ברכוש המצטברות לסכום", הרי שיש לבחון אם צבר הפעולות שביצע כל נאשם יחדיו מגיע לסכום המינימום.

71. נאשמים 9 ו-10 ביצעו את הפעולות ברכוש אסור, לפי המיוחס באישום העשרים-ושמונה, בין חודש נובמבר 2016 ובין חודש פברואר 2017, משמע, במשך שלושה חודשים. מכאן, שניתן לייחס לנאשם 9 עבירה של פעולה ברכוש אסור, בהתאם להיקף הסכומים שהיה רלוונטי לפני התיקון לחוק ביום 7.12.17 - משמע, כאשר היקף העבירה המצטבר, במהלך תקופה של שלושה חודשים, עולה על 500,000 ₪. חיבור הסכומים המיוחסים לנאשם 9 יחד עם נאשמת 10 מצטבר לסכום של 2,813,200 ₪, העולה באופן משמעותי על המינימום הקבוע בתוספת.

לפיכך, לא די בקיומה של פעולה עצמאית ברכוש אסור בהיקף של 16,230 ₪ ביחס לנאשמים 9 ו-10 (סעיף 861 לכתב האישום), שכן אין לבחון פעולה זו בנפרד אלא בהצטברותה לסכומים אחרים. יוער, כי על התביעה לתקן טעות סופר שנפלה בסעיפים 861 - 862 בהם לא צוינה סוף תקופת הפעולה.

72. הנאשמים 23 ו-24 ביצעו, לפי המיוחס באישום התשעה עשר, עבודות לפי הסדר כובל, בסכום מצטבר של 570,000 ₪ בתקופה שבין 1.9.17 ובין 31.8.18, משמע במשך כשנה, שחלקה רלוונטית לתקופה שלפני התיקון לחוק וחלקה לתקופה שאחריה. המדובר אמנם בסכום העולה על המינימום הנדרש לפני ואחרי התיקון, אולם משום ששולם במהלך שנה, לא ניתן לדעת, בשלב זה, אם הוא עומד בתנאי של תשלום 500,000 ₪ במשך שלושה חודשים (לפני התיקון) או תשלום של 150,000 ₪ במשך חודשיים (לאחר התיקון).

לעניין זה צריך לקחת גם בחשבון, כי באישום השלושה-עשר מיוחס, כי בעקבות הסדר כובל בו היו מעורבים נאשמים 23 ו-24, קיבלו סכום של כ-7,300,000 ₪, בין יום 1.9.17 ובין יום 31.8.20, משמע, בתקופה החופפת בחלקה לתקופה המיוחסת באישום התשעה-עשר, ועל פניו נראה, כי יהיה מקום לסכום את הכספים שקיבלו נאשמים 23 ו-24, בכל תקופה ביחס למכרזים המתוארים (כפי שסכמה התביעה באישום העשרים-ושמונה).

טענת בא כוח נאשמים 23 - 24 כי אין מקום לחבר הסכומים אינה ברורה, שכן התוספת השנייה לחוק, לפני התיקון ואחריה, מורה לבחון אם בוצעה פעולה או בוצעו מספר פעולות, בסכום המינימום בתקופה הנקובה. מכאן, שניתן לסכום כלל הכספים בהם בוצעו פעולות במהלך תקופה מסוימת, בין אם מקורם במכרז אחד, ובין במספר מכרזים. כך או כך, המקום לבירור עניין זה הוא במסגרת הליך ההוכחות, ככל שינוהלו, ואינו מצדיק כעת ביטול כתב האישום או חלקו.

הגנה מן הצדק - נסיבות אישיות

73. באי כוח נאשם 11 טענו, כי לא היה מקום להגיש נגדו כתב אישום, בשל מצבו הנפשי והבריאותי של בנו, ונסיבותיו האישיות של הנאשם כתוצאה מכך. בנו של הנאשם אוטיסט ברמת תפקוד נמוכה, הוא סיעודי, עם הפרעות התנהגות, וסובל מהתקפים אפילפטיים. הנאשם הוא המטפל הראשי בו, ויש לו קשר מיוחד עמו. נוכחותו הפיזית חשובה עבור הבן כשהוא מתנגד לטיפול או חווה התקפים, ונוכחותו חשובה גם למצבו הנפשי של הבן. ניהול ההליך ידרוש מהנאשם זמן ומשאבים רבים, והוא יעדיף להקדישם לבנו. בקשתו לעיכוב הליכים נדחתה.
74. התביעה טענה, לעומת זאת, כי מבלי להקל ראש במצבו הרפואי של הבן ובקשיים המלווים את המשפחה, אין בכך כדי לבסס טענת הגנה מן הצדק. הטענה להגנה מן הצדק בשל נסיבות מעין אלו מתקבלת לעתים רחוקות, ואף אין מדובר בפגיעה בנאשם עצמו כתוצאה מניהול ההליך, אלא בבנו.
75. מטרתה העיקרית של ההגנה מן הצדק, היא להבטיח כי ההליך הפלילי הוא צודק, הוגן וראוי. ככלל, מדובר בפגיעה בהגינות ההליך הנובעת מהתנהלות הרשות או פגיעה בתחושת הצדק כתוצאה מנסיבות שאינן תלויות ברשות, אולם מבססות "את המסקנה כי במקרה הנתון לא יהיה ניתן להבטיח לנאשם קיום משפט הוגן, או שקיומו של ההליך הפלילי יפגע באופן ממשי בתחושת הצדק וההגינות" (ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ פ"ד נט(6) 776, 806 - 809 (2005); ראו גם: רע"פ 1201/12 קטיעי נ' מדינת ישראל, בפסקה 10 לחוות דעתו של כבוד השופט ניל הנדל ובפסקה 3 לחוות דעתו של כבוד השופט חנן מלצר (9.1.14)).
- אכן, במקרים נדירים ביותר נסיבות רפואיות עשויות לשמש כבסיס לטענת הגנה מן הצדק. עם זאת, לא בנקל יאמץ בית המשפט טענה להגנה מן הצדק מטעמים אישיים (והשוו: ת"פ (מחוזי, ת"א) 63871-06-16 מדינת ישראל נ' פלוני (7.2.18); ת"פ (מחוזי, י-ם) 1470-03-20 מדינת ישראל נ' ברלנד (3.8.20)).
76. נסיבותיו האישיות של הנאשם שהן תוצאה של מצבו הרפואי והאיש של בנו, אינן באות בגדר נסיבות המצדיקות ביטול כתב אישום.
- אכן, מחוות הדעת שהוגשו בעניין בנו של הנאשם, עולה תמונה מורכבת וקשה ביותר. מבלי להידרש לפרטי מצבו, בשל צנעת הפרט, ייאמר כי בנו של הנאשם, סובל מעיכוב התפתחותי כללי ו-100% נכות בניידות, יכולתו נמוכות מגילו הכרונולוגי, הוא מאובחן על הספקטרום האוטיסטי, אינו מתפקד באופן עצמאי, מתקשה בתקשורת, סובל מהפרעות התנהגות, ומטופל פסיכיאטרית. מחוות הדעת עולה גם כי הנאשם הוא הגורם הטיפולי העיקרי, כי הוא המטפל המרכזי שבנוכחותו בנו נרגע ומסכים לקבל טיפול, וכי היעדרות ממושכת מסביבת הבן, צפויה להוביל להידרדרות משמעותית במצבו.
- עם זאת, אין מדובר בנסיבות בהן ניהול ההליך פוגע פגיעה חמורה בתחושת הצדק. עם כל הכאב שבכך, חדשות לבקרים מוגשים כתבי אישום נגד נאשמים שמצבם המשפחתי קשה, גם במחיר פגיעה בבני המשפחה - לעתים מחיר כבד - ומקרה זה אינו שונה ממקרים אחרים.
77. מטענות באי כוח הנאשם עולה, כי הנאשם אינו שווה בצמידות לבנו כל העת, אלא עוזב לפרקי זמן קצרים. יש לזכור גם כי העבירות בוצעו, לפי הנתען, במהלך חיי בנו ולמרות מצבו הקשה. גם בכך יש כדי לחזק את המסקנה, כי אין הצדקה לביטול כתב האישום. עם זאת, וככל שיהיה בכך צורך, ניתן לבצע התאמות נקודתיות על מנת להקל על הנאשם ועל בנו במהלך ניהול המשפט.
78. לאור האמור, הבקשה לביטול כתב האישום נגד נאשם 11 בשל נסיבותיו האישיות - נדחתה. פגם בכתב האישום - ניסוח כללי של האישומים

79. מספר נאשמים טענו כי האישומים מנוסחים באופן כללי, ללא פירוט מספק ביחס להתגבשות ההסדרים ופרטיהם, תוך הצגת אפשרויות חלופיות, ויש בכך כדי לפגוע ביכולתם להתגונן. לפיכך, ביקשו להורות על תיקון כתב האישום כך שהאישומים יפורטו כראוי.

באי כוח נאשמים 9 - 10 טענו, כי האישומים החמישי והשישי מנוסחים באופן כללי ומעורפל, מבלי לפרט אילו נושאים נכללו בו, למשל הקווים שביחס אליהם התגבשו הסכמות. לטענתם, בשל היעדר רכיב זה ביסוד העובדתי של העבירה, האישומים אינם עומדים בדרישות החוק.

לטענת באי כוח נאשמים 13 - 15, ביחס לאישומים הראשון, החמישי והשישה-עשר, לא פורט חלקה של נאשמת 15 בהסדרים - לא הובהר באילו מקרים נמנעה מהגשת הצעת מחיר, באילו מקרים הגישה הצעה גבוהה, על אילו קווים הסכימה לוותר ועל אילו קווים ויתרו חברות אחרות על מנת לאפשר את זכייתה. כן טענו, כי יש לפרט ההתייחסות לקווים השונים, חלף שימוש במונח "בין היתר" בשל היעדר ראיות מספיקות ביחס לקווים אחרים, ולהימנע מניסוחים המאפשרים הוכחת טענות עובדתיות חלופיות.

באי כוח נאשמים 21 - 22 טענו, ביחס לאישומים העשירי, הארבעה-עשר, העשרים וארבעה והעשרים-וחמישה, כי אינם מפרטים כנדרש את המגעים שהתקיימו בין המעורבים בהסדרים לצורך קידומו. האישום העשרים-וחמישה מצוין מגעים מבלי לפרטם כלל, ויתר האישומים מתייחסים למגעים אך אינם מפרטים את כולם. לטענתם, יש לייחס עבירות אך ביחס למעשים שיש בידי התביעה להוכיח, ולא להותיר את האישומים עמומים.

באי כוח נאשמים 23 - 24 הוסיפו וטענו כי האישומים השמיני, השלושה-עשר והתשעה-עשר אינם כוללים פירוט עובדתי מספק, והאישום השמיני אינו מייחס לנאשם 23 כל פעולה. במעמד הדיון הסכים בא כוח הנאשמים כי יש צורך בבירור עובדתי על מנת להכריע בטענה, וכי הטענות יישמרו לו.

80. התביעה טענה, לעומת זאת, כי אינה נדרשת לפרט את פרטי המגעים שהובילו לגיבוש הסדר כובל, בפרט כשאלו אינם ידועים לה, וניתן להוכיח את הפרטים הנדרשים במסגרת פרשת התביעה. גם אין כל צורך, לעמדתה, להציג את פרטי ההסכמות, אלא אך את תיאור טיב ההסכמה. לטענתה, כתב האישום כולל את כלל העובדות הנדרשות להוכחת יסודות העבירות, והיא אף הוסיפה פרטים נוספים או דוגמאות, למעלה מן הצורך, ולמרות שאין בהם כדי למצות את המגעים. אין בכך כדי להרחיב את היריעה מעבר להסכמות שפורטו בכתב האישום, וגם אין לראות בניסוחים של הפעולות שבוצעו טענות חלופיות.

81. כידוע, התביעה נדרשת לכלול בכתב האישום את "תיאור העובדות המהוות את העבירה, בציון המקום והזמן במידה שאפשר לבררם" (סעיף 85(4) לחוק סדר הדין הפלילי). עבירת ההסדר הכובל מתגבשת מקום בו ישנו הסדר, שהצדדים לו הם מנהלי עסקים, ולפחות אחד הצדדים מגביל את עצמו באופן שעלול לפגוע בתחרות (סעיף 2(א) לחוק התחרות הכלכלית).

82. טענות הנאשמים נוגעות להיעדר פירוט בנוגע לאופן גיבוש ההסדרים וסוג התקשורת שהתנהלה בין הצדדים להם לצורך גיבושם, ופרטי ההסכמות עצמן, הן לעניין הקווים מושאי ההסדרים, והן לעניין הפעולות הדרושות מהצדדים להסדר על מנת להוציאו אל הפועל. כלל הטיעונים אינם מתייחסים לרכיבי העבירה, אלא להיבטים שונים שעשויים להצביע על התקיימותה. לפיכך, אין מדובר בפרטים שחובה לכלול בכתב האישום (ראו, למשל: ת"פ (מחוזי, מרכז) 26713-03-21 מדינת ישראל - רשות התחרות נ' גולדמן (11.1.22)).

83. כידוע, לתביעה נתונה הפררוגטיבה לנסח את כתב האישום כראות עיניה, ובית המשפט יתערב בנושאים הנוגעים לניסוחו במקרים נדירים בלבד (ע"פ 229/19 מדינת ישראל נ' פלוני, בפסקה 34 לחוות דעתו של כבוד השופט יוסף אלרון (30.12.19); ע"פ 4484/05 גונן נ' מדינת ישראל, בפסקה 11 (8.8.06)). אין מדובר במקרה בו התביעה החסירה מכתב האישום פרטים מהותיים לביסוס העבירות המיוחסות לנאשמים, ולפיכך אין זה המקרה החריג המצדיק התערבות בניסוח עובדותיו.
84. גם לא מצאתי כי יש בהיעדר פירוט זה כדי לפגוע ביכולתם של הנאשמים להתגונן. כאמור, הפרטים שביקשו הנאשמים להוסיף עניינם בראיות לביצוע העבירות. חומרי החקירה הועברו זה מכבר להגנה, וכלל הראיות העומדות לרשות התביעה על מנת להוכיח את אשמת הנאשמים מצויות גם בפניהם. מכאן, שעל ההגנה להניח שהתביעה תשתמש במלוא הראיות הקיימות על מנת לבסס את קיומם של יסודות העבירות המיוחסות, ולגבש את הגנתם בהתאם, וככל שהתביעה לא תעשה כן, המסקנות יבואו לידי ביטוי בהכרעת הדין.
85. לפיכך, טענות הנאשמים להיעדר פירוט מספק בכתב האישום - נדחות.
- פגם בכתב האישום - ניסוח מפורט ביתר בחלק הכללי
86. באי כוח נאשמים 21 - 22 הוסיפו וטענו, כי החלק הכללי של כתב האישום מפורט מדי וכולל עובדות בלתי רלוונטיות שאינן מהוות עבירה, ושאין דרושות לצורך ביאור כתב האישום עצמו, בניגוד לחוק ובניגוד להנחיית פרקליט המדינה. לטענתם, חלק זה אינו נוגע לעבירות המיוחסות לנאשמים, ומשהוגש כתב אישום מאוחד, גם אם הרקע רלוונטי לחלק מהנאשמים, אין להחילו על כולם. כמו כן טענו, כי די בהיות המכרזים ציבוריים כדי להקים את הנסיבות המחמירות, ואין צורך בפירוט הנוסף, בהקשר זה.
87. התביעה טענה, לעומת זאת, כי החלק הכללי מתאר את ההסדרים החוקיים שברקע המכרזים הנדונים, ופורסים רקע עובדתי ונסיבתי לעבירות תיאום המכרזים והמרמה. לטענתה, גם אין מדובר בניסיון ליצור דימוי חמור יותר ממה שביצעו הנאשמים בפועל, וצוין במפורש, כי כל נאשם היה מעורב "כפי חלקו". מכאן שאין די בכך שלחלק מהנאשמים לא מיוחסת מעורבות במכרזים של רשויות מקומיות כדי לפסול חלק זה של כתב האישום.
88. כאמור, בית המשפט ייטה שלא להתערב בניסוח כתב האישום. המידע שנכלל בחלק הכללי של כתב האישום, בעניין חובתן של רשויות מקומיות למתן שירותי הסעה לילדים למוסדות חינוך, נוגע לרבים מהמכרזים שנדונים בכתב האישום. גם אם אין מדובר במידע שמבסס איזה מרכיבי העבירות, הוא רלוונטי להבנת ההקשר הרחב לביצוע. גם ניתן בנקל להבחין בין הנאשמים שמידע זה רלוונטי להם, ובין אלו שאין להם נגיעה להסעת ילדים, בהתאם למכרזים שתיאומם מיוחס להם.
89. לפיכך, הטענה כי יש להורות על תיקון החלק הכללי של כתב האישום - נדחית.
- פגמים נוספים בהתנהלות התביעה - הגשת כתב האישום לאחר ביטולו וסיכון כפול
90. באי כוח נאשמים 1 - 4 הוסיפו וטענו, כי כתב האישום הוגש כדין לבית המשפט המחוזי בירושלים, ומשבוטל, אין התביעה רשאית לשוב ולהגישו, בשונה מכתב אישום שבוטל משום שהוגש שלא כדין. לטענתו, על מנת להביא להעברת ההליך לבית המשפט המחוזי מרכז, היה על התביעה לפעול בהתאם לדין ולפנות בבקשה לנשיא בית המשפט העליון. התנהלות זו גם נוגדת את הוראות צו סדר הדין הפלילי (קביעת בית משפט לעניין חוק התחרות הכלכלית) (תיקון), התשפ"ד - 2024, לפיו הליכים תלויים ועומדים בבית המשפט המחוזי בירושלים לא יועברו לבית המשפט המחוזי מרכז. בכך ניצלה התביעה לרעה את כוחה.
- באי כוח נאשמים 5 - 8 ו-19 - 20 הוסיפו, בהקשר זה, כי בביטול כתב האישום והגשתו מחדש, התביעה השתמשה לרעה בסמכותה על מנת לבחור מותב עדיף.
- באי כוח נאשמים 1 - 4 טען לחלופין לסיכון כפול, שכן במשך חודשי ניהול ההליך בירושלים, ננקטו צעדים נגד הנאשמים, מהם לא ניתן להתעלם.

91. התביעה טענה, לעומת זאת, כי בית המשפט המחוזי בירושלים דחה את הטענות ביחס לביטול כתב האישום, לרבות הטענה כי התביעה מבקשת לבחור מותב, משלא היה ביכולתה לדעת את זהות המותב, וקבע כי התביעה פעלה כדין. לטענתה, הגם שהצו מתייחס לפנייה למנהל בתי המשפט לצורך העברת תיקים, אין בכך כדי למנוע מהתביעה לפעול כפי שפעלה. כן טענה, כי ההעברה נדרשה בשל עומס העבודה בבית המשפט המחוזי בירושלים, וכוונה להעביר את כלל הליכי רשות התחרות לבית המשפט המחוזי מרכז, משיקולים מערכתיים. כן הבהירה, כי אין הבחנה בין כתב אישום מבוטל שהוגש כדין ובין זה שהוגש שלא כדין, לעניין הגשתו בשנית. אשר לטענת הסיכון הכפול טענה התביעה, כי פסק דין המבטל כתב אישום אינו מבסס סיכון כפול.
92. ייתכן, כי מוטב היה לו פנתה התביעה בבקשה להעברת התיק מבית המשפט המחוזי בירושלים לבית המשפט המחוזי מרכז, בין לפי סעיף 78 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד - 1984, ובין לפי סעיף 2 לצו סדר הדין הפלילי. אולם, אין בכך כדי למנוע ממנה לפעול בדרך אחרת המסורה לה בדיון.
93. לפי סעיף 94(א) לחוק סדר הדין הפלילי, "חזר בו תובע מאישום לפני תשובת הנאשם לאישום, יבטל בית המשפט את האישום; חזר בו לאחר מכן, יזכה בית המשפט את הנאשם מאותו אישום".
- סעיף זה מאפשר לתביעה למשוך כתב אישום שהוגש, באופן המוביל לביטולו, ללא כל הבחנה בין חזרה מכתב אישום שהוגש כדין ובין זה שהוגש שלא כדין. למעשה, אין כל סיבה להניח כי הסעיף עוסק דווקא בכתב אישום שהוגש שלא כדין, כטענת בא כוח נאשמים 1 - 4, ויש להניח כי אם כתב האישום הוגש שלא כדין, הרי שהוא בטל גם אם התביעה לא חזרה בה מהגשתו. אימוץ הפרשנות המוצעת על ידי בא כוח נאשמים 1 - 4 מבטל, למעשה, את ההבחנה בין חזרה מכתב אישום לפני מענה ההגנה ובין חזרה לאחר המענה. מכאן, כי משכתב האישום בוטל, התביעה רשאית להגישו בשנית.
- גם אין כל תשתית עובדתית לטענה כי התביעה פעלה באופן שאפשר לה לבחור מותב עדיף עבורה. התביעה לא ידעה מיהו המותב שידון בתיק לאחר הגשת כתב האישום בשנית, וגם היום טרם הודע לצדדים על המותב שישמע את הראיות, ככל שתישמענה.
94. מכאן, שהטענות לביטול כתב האישום, גם בהקשר זה - נדחות.
95. אשר לטענה לסיכון כפול - לא זו בלבד שהנאשמים לא הורשעו בעבירות המיוחסות להם, וגם לא זוכו מביצועם, אלא שכתב האישום בוטל טרם נתנו מענה לכתב האישום. מכאן שגם הטענה בדבר סיכון כפול - נדחית. סיכום
96. הנאשמים, או מי מהם, העלו שורה ארוכה של טענות מקדמיות, שלטענתם מובילות לביטול כתב האישום או חלקו. בין היתר העלו טענות בדבר אכיפה בררנית, היעדר אישור היועצת המשפטית לממשלה להגשת כתב האישום, שיהיו בהגשת כתב האישום, ייחוס עבירות שלא כדין, טענות בדבר ניסוח כתב האישום ופגמים בו, פגמים נוספים בהתנהלות התביעה, וכן טענות בדבר נסיבות אישיות.
97. רוב רובן של טענות הנאשמים נדחו, למעט טענותיהם ביחס למשקל שיש ליתן לכל פרמטר ובדבר חישוב הציון העברייני תוך בחינת כל עבירה בפני עצמה. לפיכך, כאמור, מורה לתביעה להוסיף ולנמק את החלטתה ביחס למשקלות, ככל שהיא עומדת על שיטה זו. בנוסף, עליה לערוך חישוב מחודש של הציון העברייני, תוך מתן משקל שווה למכלול העבירות שביצע כל נאשם מתוך מכלול העבירות, לדרג מחדש את המעורבים ולשקול אם יש מקום לתיקון כתב האישום בעקבות זאת.
98. הבקשה לביטול כתב האישום, או חלקו, מטעמי הגנה מן הצדק ומטעמים אחרים - נדחית. התביעה תגיש עמדתה ביחס לאמור לעיל, תוך מתן הבהרות והגשת הציונים העבריינים המחודשים, לרבות פרטי חישובם, תוך 30 ימים. כן תגיש התביעה כתב אישום מתוקן ביחס לטעויות הסופר שנפלו ופורטו.
99. המשך ניהול ההליך הפלילי כפי שנקבע.
- ניתנה היום, ב' חשוון תשפ"ו, 24 אוקטובר 2025, בהעדר הצדדים.